

TRABZON'DA BİR SAĞLIK YÜKSEKOKULUNDA OKUYAN ÖĞRENCİLERE KLİNİK UYGULAMALARDA ÖĞRETİM ELEMANLARININ UYGULADIĞI ETİK İLKE İHLALLERİ

Cansu ÜNSAL¹, Gülsüm ÖCAL¹, Merve DEMİRAL¹, Goncağül ALSAN¹
Havva KARADENİZ MUMCU²

ÖZET

Bu araştırma, klinik uygulamalarda öğretim elemanlarının öğrencilere uyguladığı etik ilke ihlallerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma Ocak 2010'da bir sağlık yüksekokulundaki 403 öğrenciden 350'sine(%86.8) ulaşılarak yürütülmüştür. Veriler anket formu ile yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır.

Öğretim elemanları tarafından öğrencilere en sık uygulanan saygı ilkesi ihlali "hocam beni hasta önünde hastam ile ilgili sorguladı"(%60.3), yarar ilkesi ihlali "hocam klinik ortamda bana yansıyan aksaklıklara karşı birşey yapmadı: 'idare et' anlayışı ile davrandı"(%39.4), zarar ilkesi ihlali "hocam stresimi tanımadı"(%42.6) ve adalet ilkesi ihlali "hocam değerlendirmede eşit davranmadı"(%50.9) olarak belirlenmiştir.

Öğrencilere en sık uygulanan etik ilke ihlallerinin sırasıyla; saygı, yarar, zarar ve adalet ilkesi ihlalleri olduğu saptanmıştır. Uygulanan etik ilke ihlalleri, öğrencilerin hem bir birey hem de aday hemşireler olarak kendilerini değersiz hissetmesine yol açacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klinik, Öğrenci, Etik İlke İhlali.

*Bu araştırma, 01-03 Nisan 2011 tarihinde, 9.Ulusal(Uluslararası katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencisi

² Öğr. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi SBF, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği AD.

İletişim/ Corresponding Author: Havva KARADENİZ MUMCU

Tel: : (0462) 3778867 **e-posta:** hkmumcu@yahoo.com

Geliş Tarihi / Received : 04.02.2013

Kabul Tarihi / Accepted: 26.04.2013

ETHICS POLICY VIOLATIONS THAT ACADEMIC STAFF APPLIED TO THE STUDENTS AT A SCHOOL OF HEALTH IN TRABZON DURING CLINICAL APPLICATIONS

ABSTRACT

This research was carried out descriptively to determine violations of ethical principles employed by teaching staff towards students in clinical settings. The research was conducted with 350 students (86.8%) that could be reached out of 403 students from a medical school in January 2010. Data were collected by face to face interview with a questionnaire.

The most common violation of the principle of respect employed by faculty members towards students was; "my professor questioned me about my patient in front of the patient" (60.3%); violation of the principle of utility was "my professor did not do anything against disruptions reflecting to me in the clinical setting" and "advised me to tolerate them" (39.4%); violation of the principle of harm was "my professor did not recognize my stress" (42.6%); and violation of the principle of justice was; "my professor was not fair in evaluation" (50.9%).

The most common violations of ethical principles were found to be as respect, benefit, harm and justice respectively. Applied ethics policy violations will lead students to feel themselves worthless both as individuals and nurses.

Key Words: Clinical, Student, Violation of Ethical Principles.

GİRİŞ

Ülkemizde üniversite kapsamında eğitim veren hemşirelik okullarında eğitim öğretim etiği açısından etik değerlerin belirlenmesi, bu değerlerin hak ve sorumluluk açısından ifade edilmesi, çağdaş eğitim ilkeleri açısından bir gerekliliktir.

Ülkemizde üniversite öğrencisi olma nedeniyle kazanılmış eğitim haklarının yanı sıra, hemşirelik öğrencisi olma nedeniyle kazanılmış özel hakların tanımlanarak belirtildiği henüz yazılı bir kaynak bulunmamaktadır.

Ülkemizdeki hemşirelik okullarının ve çeşitli üniversitelerin web sitelerinden 2006-2007 eğitim öğretim yılında internet aracılığıyla elde verilere göre önemli öğrenci hemşire hakları; bireysel ve profesyonel gelişimini tamamlama, disiplinler arası uygulamalara katılma, iyi donanımlı eğitmenlerle uygulama yapma, hemşirelik eğitimi ve uygulamaları arasında iyi bir bağ oluşturup başarılı geleceğe sahip olma, akademik çalışmalara ve öğrenci değişim programlarına katılma, profesyonel mesleki gelişmeleri gerçekleştirebilmek için organizasyon düzenleme, mezuniyet sonrası eğitime katılabilme, öğrenci kuruluşlarına üye olma ve yönetime katılımı sağlayan uygulamalarda bulunma, destek ve teşvik edici ortamda öğrenme, düşüncelerini özgürce açıklama, basılı yayın yapma ve bilgiyi yayma, kendine ait bilgilerin açıklanmasından korunma, ayrımcılığın olmadığı ortamda eğitim alma olarak belirlenmiştir (1).

Öğrenci okula kayıt yaptırdığında üniversite ile arasında karşılıklı bir kontrat yapılmış olur. Öğrenci bir yandan öğrenci olarak bu haklara sahipken diğer yandan da birey olarak özel haklara sahiptir. Bu haklar göz önüne alındığında öğrencinin okula geldiği anda bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi ve rehberliği gerekir. Klinik öğretim ile ilişkili olarak öğrenci haklarını ele alırsak, öğrencinin her bir klinik öğretim için yazılı olarak kendisinden neler beklendiği, hangi düzeyde beklendiği konusunda yazılı olarak bilgilendirilmelidir. Seçilen klinik ortamın, denetim, bilgilendirme, araç gereç açısından öğrencinin klinik öncesi öğrendiği uygulamaları yapmasına olanak vermelidir (2).

Klinik öğretim, hemşirelik eğitiminin bütünleyici ve en önemli parçalarından birisidir. Klinik deneyim öğrencilerin bilgilerini gerçek ortamda kullanmasını, psikomotor becerilerinin gelişmesini ve mesleki sosyalizasyonunu sağlar. Bununla birlikte yapılan çalışmalar, klinik uygulamaların öğrenciler için stres oluşturması, kısa süreli olması, beceri odaklı olması, klinik ortamın öğrenme hedeflerini karşılamaması, rol modeli görmekteki sorunlar ve iş merkezli çalışmalar nedeniyle tam olarak istendik şekilde uygulanamadığını göstermektedir (3).

Özellikle deneyimsiz ve yetişmemiş öğretim elemanlarının öğrenciye belli bir deneyimi kazandırma endişesi yaşamaları nedeniyle farkında olmadan klinik öğretimde öğrenci hakları ve etik ilke ihlalleri yaptığı bilinmektedir. Theis 204 son sınıf öğrencisinin, klinik uygulamalarda saygı, yarar ve hakkaniyet ilkeleri ile ilgili olarak 216 ihlal sıraladığını belirtmiştir (2).

Bu araştırma, bir sağlık yüksekokulunda okuyan öğrencilere klinik uygulamalarda öğretim elemanlarının uyguladığı etik ilke ihlallerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırma, bir sağlık yüksekokulunda Ocak 2010'da tanımlayıcı olarak yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, ebelik ve hemşirelik bölümü 2. 3. ve 4. sınıf öğrencileri (403) oluşturmuştur. Halen klinik uygulamaya çıkmamış olan ebelik ve hemşirelik bölümü 1. sınıf öğrencileri çalışma dışında bırakılmıştır. Örneklem yapılmadan tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. Veriler anket formu ile toplanmıştır. Anket formu, araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanmıştır. Anket formunda, 14'ü saygı, 10'u zarar vermeme, 9'u yarar sağlama, 6'sı adalet ilkesi ihlali ile ilgili olmak üzere 39 kapalı uçlu(checklist) soru, 4'ü sosyo-demografik özelliklere ilişkin olmak üzere toplam 43 soru yer almıştır. Anket uygulanmadan önce öğrencilere araştırma hakkında kısaca bilgi verilmiş ve sözel onamları alınmıştır. Araştırmaya katılmak istemeyen ve araştırmanın yapıldığı tarihlerde devamsızlığını kullanan öğrencilerin(53) olması nedeniyle evrenin %86.8'ine(350 öğrenci) ulaşılmıştır. Anket formları gözlem altında öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Uygulanan etik ilke ihlalleri ile ilgili yalnızca öğrenci görüşlerinin alınmış olması araştırmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde bilgisayar(SPSS15.0) paket programı kullanılmıştır. Bulgular, tanımlayıcı istatistik olarak sayı, ortalama ve yüzdeliklerle sunulmuştur.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.96 ± 1.35 , %63.7'si hemşirelik bölümü, %42.3'ü 2. sınıf, %30.9'u 3.sınıf, %26.9'u 4. sınıf öğrencileridir.

Araştırmaya katılan öğrenciler kendilerine öğretim elemanları tarafından en sık uygulanan saygı ilkesi ihlalinin "hasta önünde sorgulanma"(%60.3) olduğunu ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırma Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Saygı İlkesi İhlalleri (N=350)

Saygı ilkesi ihlalleri	Sayı	%*
Hocam hasta önünde beni sorguladı.	211	60.3
Hocam benimle kinayeli konuştu.	118	33.7
Hocam bana karşı otorite kullandı.	89	25.4
Hocam beni hekim, hemşire, hasta yakını önünde sorguladı.	87	24.9
Hocam hekim, hemşire, hasta beni azarladığında yanımda olmadı.	44	12.6
Hocam bana kaba davrandı.	42	12.0
Hocam beni rencide etti.	40	11.4
Hocam hekim, hemşire, hasta yakını önünde azarladı.	33	9.4
Hocam hatalarımı affetmedi.	28	8.0
Hocam beni aşağıladı.	26	7.4
Hocam bana karşı dürüst olmadı.	25	7.1
Hocam bana verdiği sözü tutmadı.	24	6.9
Hocam özel bilgilerimi başkalarıyla paylaştı.	8	2.3
Hiçbirini yaşamadım.	80	22.9

* Bir kişi birden çok cevap işaretlemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %33.7'si öğretim elemanlarının kendilerine ikinci sıklıkta uyguladıkları saygı ilkesi ihlalinin “kinayeli konuşma” olduğunu belirtmiştir. Sabancıoğulları ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin üçte biri öğretim elemanlarının kendileriyle etkili ve yargılayıcı olmayan bir iletişim kurmalarını istediklerini belirtmiştir (4). Tan'ın çalışmasında öğrencilerin %14.3'ü öğretim elemanları ile kopukluk yaşadıklarını ifade etmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin %52.6'sı öğretim elemanlarından kendilerine saygılı davranmalarını beklediklerini belirtmiştir (5). Çınar ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %28.8'i kendilerine değer verilmemesi ve önemsenmemesini, hemşirelik eğitiminde bulunan eksiklikler olarak ifade etmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin %28.6'sı kendileriyle etkili ve yargılayıcı olmayan iletişim kurulmasını önermiştir. Khorshid ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin öğretim elemanlarından anlayış ve hoşgörü beklediği, kendilerine saygı gösterilmesini, ilkökul öğrencisi gibi davranılmamasını, hatalarının olumlu karşılanmasını ve kendilerine güven duyulmasını istediği ve öğretim elemanlarıyla ilişkilerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir (6). Büyükyörük ve arkadaşlarının

çalışmasında öğrencilerin %83.1'i öğretim elemanlarının öğrencilerde güven artırmaya yönelik girişimlerde bulunmadığını ifade etmiştir (7).

Araştırmaya katılan öğrencilere en sık uygulanan yarar ilkesi ihlalinin, klinik ortamda öğrencilere yansıyan aksaklıklara karşı öğretim elemanlarının bir şey yapmaması ve 'idare et' anlayışıyla sorunlara yaklaşması(%39.4) olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırma Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Yarar İlkesi İhlalleri (N=350)

Yarar ilkesi ihlalleri	Sayı	%*
Hocam 'idare et' anlayışı ile davrandı.	138	39.4
Hocam beni niteliği yetersiz hemşire ile çalıştırdı.	123	35.1
Hocam yetersiz klinik denetim ve rehberlik yaptı.	98	28.0
Hocam etkili olmayan eğitim yaptı.	83	23.7
Hocam klinik ortam seçimini belli kriterler doğrultusunda yapmadı.	69	19.7
Hocam yetersiz.	64	18.2
Hocam benimle olması gereken zamanı başka işler için kullandı.	52	14.9
Hocam klinikte beklenen davranışları bana bildirmede.	47	13.4
Hiçbirini yaşamadım.	101	28.9

* Bir kişi birden çok cevap işaretlemiştir.

Öğretim elemanları tarafından öğrencilere ikinci sıklıkta uygulanan yarar ilkesi ihlalinin, öğrencileri niteliği yetersiz hemşire ile çalıştırma(%35.1) olduğu belirlenmiştir. Klinik uygulamalarda, kliniklerde çalışan personel de öğrencilerin güçlük yaşamasına neden olmaktadır. Sağlık çalışanlarının kendi alanlarındaki otonomi derecesi, öğrencilerle kurdukları ilişki, onlara bakış açıları öğrencilerin güçlük yaşamasına neden olmaktadır. Fadıllıoğlu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamada hemşire ve diğer sağlık ekibi elemanlarından anlayış ve hoşgörü görmemelerinden rahatsız olduğu bulunmuştur. Bektaş'ın çalışmasında sağlık personelinin olumlu davranması öğrencilerin öğrenimini olumlu etkilediği bulunmuştur. Kuzu'nun çalışmasında da öğrencilerin ekip ve çalışma ortamından kaynaklanan sorunların klinik uygulamalarda güçlük yaşamalarına neden olduğu belirtilmiştir (8).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %28.0'ı öğretim elemanlarının yetersiz denetim ve rehberlik yaparak yarar ilkesi ihlali uyguladıklarını ifade etmiştir. Karaöz'ün çalışmasında öğrencilerin %23.8'i her serviste bir öğretim elemanı olması, daha iyi gözlem, destek, değerlendirme ve denetlenme sağlanması gerektiğini ifade etmişti (9).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %23.7'si öğretim elemanlarının etkili olmayan eğitim yaptığını düşündüğü belirlenmiştir. Eğitimcinin, kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin yeterli olması, konusunda uzman ve öğretmeye istekli olması, öğretim sanatını bilmesi, klinik ortamı ve hastaları tanınması, mesleki yeterliliği, esnek, ulaşılabilir, güvenilir ve samimi olması gibi kişilik özellikleri öğretim ortamını etkilemektedir. Ayrıca, eğitimcinin öğrencilere öz güven kazandırması ve uygun rol modeli olması, etkin iletişim tekniklerini kullanması, amaçlara uygun klinik ortamı seçmesi, öğrenci için danışman olması, öğrencileri uygun kaynaklara yönlendirmesi gereklidir (8).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %19.7'si öğretim elemanlarının klinik ortam seçimini belli kriterler doğrultusunda yapmadığını ifade etmiştir. Hemşirelik eğitiminde önemli bir yere sahip uygulama alanları, öğrencilere öğrendiklerini uygulama, kendilerini geleceğe hazırlayan rollerle ilgili modeller görme ve var olan sistemin işleyişini gözleme olanağı verirler. Uygulama alanları, öğrenciye kazandırılması hedeflenen davranışlar dikkate alınarak seçilmediği ya da düzenlenmediği zaman öğrencilerin okulda verilen bilgileri uygulama alanlarında davranışa dönüştüremedikleri gözlenmektedir (9). Keser ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %10.5'i uygulama alanlarında öğrenci sayısına oranla vaka sayısının yeterli olmadığını belirtmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin %13.8'i uygulama alanlarının gereksinimlerine cevap vermediğini ifade etmiştir (6).

Klinik eğitim planlanırken, uygulama alanlarının eğitim açısından uygunluğu, eğitimci ve öğrencilerin sayı nitelikleri değerlendirilmelidir (9). Öğrencilerin klinik uygulamalarında yaşadıkları güçlükler; klinik ortam koşullarının öğrenme fırsatları için yeterli olmaması, öğretim elemanlarından kaynaklanan güçlükler ve öğretim elemanlarının iyi bir rol modeli olmamaları olarak belirtilmektedir (10). Karagöz'ün çalışmasında klinik uygulamanın daha etkin yürütülebilmesi için öğrencilerin %14.9'u daha fazla işlem yapabilecekleri servislerin seçilmesini önermişlerdir. Aynı çalışmada öğrencilerin %22.3'ü rotasyon yapılmasını, %14.3'ü bir servise daha az öğrenci verilmesini önermişlerdir (9). Çınar ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %20.0'ı uygulama alanlarının yetersizliğini sorun olarak bildirmiştir (6). Tortumluoğlu ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %79.9'u

klinalerde dışlandıklarını, %74.4'ü kendilerine hoşgörü ve sabır gösterilmediğini, %81.1'i klinik çalışanları ile işbirliği sağlanamadığını sorun olarak belirtmiştir (11).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %18.2'si öğretim elemanlarının nitelik bakımından yetersiz olduğunu düşündüğü belirlenmiştir. Klinik eğitimde, öğrencilerin kendilerine örnek alabilecekleri rol modellerine gereksinimleri vardır. Çınar ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %17.0'ı öğretim elemanlarının ilgisizliği ve öğretim elemanlarının yeterli donanımda olmamasını sorun olarak ifade etmiştir. Bölükbaş'ın çalışmasında öğrencilerin %48.2'si öğretim elemanlarının bilimsel yeterliliğini "iyi", %34.5'i "orta", %7.2'si "kötü" olarak değerlendirmiştir. Aydın ve arkadaşlarının çalışmasında hemşirelik öğrencilerine sorulan "uygulama alanlarında hocalarınız bakım ve tedavi konusunda size rol model oluyorlar mı? sorusuna %41.8'i "hayır" yanıtı vermiştir (6). Klinikte çalışan hemşirelerin de, öğrenciye rol modeli olma ve öğrenme ortamının yaratılmasında önemli işlevleri vardır. Ancak, ülkemizde bu katkıları sağlayabilecek hemşirelerin sayısı azdır. Bu nedenle uygulama alanlarında eğitimcilerin öğrencilere rol modeli olmaları ve profesyonel hemşireliğin özelliklerini öğrenciye yansıtmaları gereklidir. Uygulama alanlarında rol modelinin çok olması ve rol modelleri ile uzun süre birlikte olma, olumlu davranış değişikliğinin gerçekleşmesinde önemlidir. Bu nedenle, tüm öğrencilere nitelikli eğitimcilerle uygulama yapma olanağı sağlanmalıdır (9). Aydın ve arkadaşlarının çalışmasında öğrenciler uygulama alanlarında öğretim elemanlarının bakım ve tedaviler konusunda kendilerine model olmadıklarını veya yetersiz rol model olduklarını(%41.1) ifade etmiştir (12). Tosun ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise öğrenciler klinik uygulamalarda beklentilerini sırasıyla; öğretim elemanlarının kliniklerde yanlarında olmaları, uygulamalarda yardımcı olmaları ve teorik yönden desteklemeleri şeklinde belirtmiştir (4). Tortumluoğlu ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %94.1'i klinik uygulamalarda öğretim elemanları ile birebir uygulama olanağına sahip olmadıklarını ifade etmiştir (11).

Araştırmaya katılan öğrenciler, öğretim elemanları tarafından kendilerine en sık uygulanan zarar ilkesi ihlalinin öğrenci stresini tanımama(%42.6) olduğunu belirtmiştir (Tablo 3).

Günümüzdeki öğretim anlayışı, öğrencinin özel bir öğrenme ortamında öğretim elemanı rehberliğinde eğitilmesi ilkesine temellendirilmiştir. Bu süreçte eğiticinin rolü, öğrencinin şimdiki ve gelecekteki eğitsel gereksinimlerinin farkına varmasına, zihinsel ve fiziksel yeteneklerini keşfetmesine ve gereksindiği bilgi tutum ve davranışları kazanmalarına yardımcı

olmaktadır. Buna göre eğitici, öğrencilerin duygusal durumlarını anlayabilmeli, öğrenmedeki zorlukları ortadan kaldırmalı, duygu-düşünce paylaşımını kolaylaştırmalı, kendisini de grubun öğrenen bir üyesi olarak kabul etmeli, kişisel sınırlılıklarının farkında olmalı ve bunlarla baş etmeye çalışmalıdır (13). Başkurt ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, öğrencilerin %93.8'i öğretim elemanlarının yaklaşımları nedeniyle anksiyete yaşadıklarını belirtmiştir (14).

Tablo 3. Araştırma Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Zarar Vermeme İlkesi İhlalleri(N=350)

Zarar vermeme ilkesi ihlalleri	Sayı	%*
Hocam stresimi tanımadı.	149	42.6
Hocam arkadaşlarımla beni aynı şatlarda değerlendirmede.	108	30.9
Hocam 'iş bitirici' olarak kullanılmama izin verdi.	76	21.7
Hocam mesleki gelişimimi engelledi.	61	17.4
Hocam yetersiz denetim ve rehberlikle bana zarar verdi.	50	14.2
Hocam çalıştığım yeri sık sık değiştirdi.	44	12.6
Hocam yetersizliği öne çıkardı.	39	11.1
Hocam beni yetersiz duruma düşürdü.	28	8.0
Hocam hastamı sık sık değiştirdi.	24	6.9
Hiçbirini yaşamadım.	115	32.9

* Bir kişi birden çok cevap işaretlemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %21.7'si, öğretim elemanlarının kendilerinin iş bitirici olarak kullanılmasına izin vererek zarar ilkesi ihlali uyguladığını ifade etmiştir. Tortumluoğlu ve arkadaşlarının çalışmasında da öğrencilerin %87.0'nın hasta bakımı dışında işlevlerde kullanıldıkları saptanmıştır (11).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %14.2'si öğretim elemanlarının yetersiz denetim ve rehberlik ile kendilerine zarar verdiğini ifade etmiştir. Ayverdi ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %55.1'i eğitimcilerin birebir uygulama becerilerine katılmadığını, %50.3'ü öğrencilerin klinik becerilerini geliştirmesine katkıda bulunmadığını belirtmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin %53.6'sı klinik hemşirelerinin de kendilerini doğru uygulama yapma konusunda teşvik edici olmadığını ifade etmiştir (15). Tayaz ve arkadaşlarının çalışmasında öğrenciler, klinik uygulamalarda yaşadıkları sorunların %67'sinin hemşirelerden, %38.0'nın öğretim elemanlarından kaynaklandığını belirtmiştir (16). Tosun ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %31.0'ı öğretim elemanlarının daha fazla öğrencilerin yanında

bulunmasını istedikleri bulunmuştur (3). Tülübaş ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %21.6'sının öğretim elemanlarıyla, %73.9'unun hemşirelerle problem yaşadığı saptanmıştır. Öğrencilerin öğretim elemanları ile yaşadıkları problemler; sadece bakım planı ve teoriye önem vermeleri, öğrenciye destek olmamaları ve kendilerine yeterince vakit ayırmamaları olarak saptanmıştır (17). Tosun ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin beklentileri; öğretim elemanlarının kliniklerde yanlarında olmaları(%39.6) ve uygulamalarda kendilerine yardımcı olmaları(%37.0) olarak belirlenmiştir (3). Çınar ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin öğretim elemanlarından beklentileri, teorik bilgi ve uygulama becerisinde danışmanlık yapmaları(%36.4) ve kliniklerde yanlarında olmaları(%9.1) şeklinde belirlenmiştir (6).

Araştırmaya katılan öğrenciler en sık uygulanan adalet ilkesi ihlalinin öğretim elemanlarının kendilerine eşit davranmaması(%50.9) olduğunu ifade etmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Araştırma Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Adalet İlkesi İhlalleri (N=350)

Adalet ilkesi ihlalleri	Sayı	%*
Hocam eşit davranmadı.	178	50.9
Hocam birini favori olarak gösterdi.	89	25.4
Hocam bana karşı önyargılı.	65	18.6
Hocam arkadaşlarımla eşit öğretim yaşantısı sağlamadı.	46	13.1
Hocam yetersiz hasta sorumluluğu ve görev verdi.	30	8.6
Hiçbirini yaşamadım.	126	36.0

* Bir kişi birden çok cevap işaretlemiştir.

Hemşire eğitimcilerin sorumluluklarından bazıları; öğrencinin kendini güvenli hissetmesi için yeterli bilişsel gücün kazandırılması, klinikte uygun öğrenme durumlarının yaratılması ve öğrencilerin bunlardan en üst düzeyde yararlanmalarının sağlanmasıdır (9). Aydın ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %40.4'ü uygulama performanslarının hocaları tarafından yeterince değerlendirilmediğini ifade etmiştir (12). Tortumluoğlu ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %75.1'i objektif değerlendirilme kriterlerinin olmamasından rahatsız olduklarını belirtmiştir (11). Çilingir ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin %74.9'u öğretim elemanlarından objektif değerlendirme yapmalarını istediği ve geri bildirim konusunda beklentileri olduğunu belirtmiştir (18). Çınar ve arkadaşlarının

çalışmasında da öğrencilerin %31.2'si öğretim elemanlarından adaletli olmalarını beklediklerini belirtmiştir (6).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Klinik uygulamalarda öğretim elemanlarının öğrencilere en sık uyguladığı etik ilke ihlalleri sırasıyla; saygı(%29.9), yarar(%27.1), zarar(%24.3) ve adalet ilkesi(%18.7) ihlalleri olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda, öğretim elemanları öğrencilere etik ilke ihlali uygulayıp uygulamadıkları konusunda kendilerini objektif bir bakışla değerlendirmelidirler. Uygulama alanlarından kaynaklanabilecek etik ilke ihlallerinin önlenmesi için ise, uygulama yapılması planlanan kliniklerin, uygulama öncesinde ilgili dersin hedeflerine uygun olup olmadığını yönünden dikkatle değerlendirmelidirler.

KAYNAKLAR

1.Özsoy M, Bayık Temel A, Akın Ö. Hemşire Öğrencilerin Hakları. 6. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 26-29 Haziran 2007. İstanbul. P 387

2.Abaan S. Eğitim Materyali Olarak Hasta Kullanımı. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, Sözel Bildiri, 10-12 Eylül 1997.Kıbrıs.

3.Tosun N, Oflaz F, Akyüz A, Kaya T, Yava A, Yıldız D Ve Ark. Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin İntörn Eğitim Programından Beklentileri İle Program Sonunda Kazanım Ve Önerilerinin Değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi 2008;50:164-171.

4.Sabancıoğulları S, Doğan S, Kelleci M, Avcı D. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin İnternlik Programına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. DEÜHY ED 2012;5(1):16-22.

5.Tan M. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eğitim Sorunları Ve Öğretim Elemanlarından Beklentileri. 6. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 26-29 Haziran 2007. İstanbul. P 407

6.Çınar N, Altun İ, Köse D. Öğrenci Hemşirelere Göre Hemşirelik Eğitiminde Gözlenen Eksiklikler.2011.

http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ialtun/poster/ialtun30.06.2011_08.34.22poster.pdf

Erişim tarihi:26.01.2013

7.Büyükyörük N, Kuşçu Ç, Zincirci D, Ataş S. Burdur Sağlık Yüksekokulu 1. Sınıf Öğrencilerinin İlk Klinik Uygulamalarında Yaşadıkları Deneyimleri, Görüş Ve Düşünceleri.

8.Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 26-29 Haziran 2007. İstanbul. P 135

8.Aytekin S, Gök Özer F, Taşcı Beydağ KD. Denizli Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Klinik Uygulamalarda Karşılaştıkları Güçlükler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2009;4(10):137-149.

9.Karaöz S. Hemşirelik Esasları Dersi Alan Öğrencilerin Klinik Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeleri. CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1997;1(1):23-30.

10.Partlak Günüşen, Üstün B. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Eğitimde Verilen Geribildirime Yönelik Görüşleri. Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;15(3):197-204.

11.Tortumluoğlu G, Katar T, Selçuk E, Selver C, Avcı P. Ebelik Ve Hemşirelik Öğrencileri Gözüyle Klinik Uygulamaların Değerlendirilmesi. 6. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 26-29 Haziran 2007. İstanbul. P 326

12.Aydın MF, Argun MŞ. Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Hastane Uygulamalarından Beklentileri Ve Karşılaştıkları Sorunlar. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2010;1(4):209-213.

13.Karadağ G, Uçan Ö. Hemşirelik Eğitimi Ve Kalite. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2006;1(3):42-51.

14.Başkurt E, Koçak M, Şimşek N, Eğlence R, Güven ŞD. Nevşehir Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Uygulamalı Derslerde Yaşadıkları Anksiyete Düzeyinin Belirlenmesi. 8. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 04-06 Haziran 2009. Ankara. P 057

15.Ayverdi D, Aksu S, Özyazıcıoğlu N, Aydınoglu N. Teorik Bilgilerin Klinikteki Uygulamalarda Kullanılması Sırasında Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemler. 6. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 26-29 Haziran 2007. İstanbul. P 344

16.Tayaz E, Uyar B, Kabaoğlu T, Faydalı S, Şenol Çelik S. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulamada Yeterlilikleri, Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. 8. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 04-06 Haziran 2009. Ankara. P 029

17.Tülübaş R, Karadağ M. Gazi Osman Paşa Üniversitesi Tokat Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Klinik Uygulama Sırasında Karşılaştıkları Problemlerin

Belirlenmesi. 6. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 26-29 Haziran 2007. İstanbul. P 237

18.Çilingir D, Akkaş Gürsoy A. Hemşirelik Ve Ebelik Öğrencilerinin Teorik Ve Uygulamalı Derslerde Öğretim Elemanlarından Beklentileri. 8. Ulusal(Uluslararası Katılımlı) Hemşirelik Öğrencileri Kongresi; 04-06 Haziran 2009. Ankara. P 046